

Motion till riksdagen 2006/07:Kr240

av **Siv Holma m.fl. (v)**

Scenkonst

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Inledning.....	3
4	Scenkonsten ska vara icke-diskriminerande och inkluderande.....	3
5	Den fria scenkonsten	4
6	Dans.....	4
7	Teater.....	5
7.1	Teateralliansen.....	5
8	Riksteatern.....	6
9	Scenkonstnärernas försörjning.....	7
10	Centrumbildningarna	7
11	PLO	8

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av möjligheterna att lagstifta om krav på åtgärder för inkludering och mot diskriminering, redovisning av de åtgärder institutionen vidtagit samt möjlig påföljd.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Kulturrådet i uppdrag att verka för treåriga avtalsperioder i sin egen bidragsgivning men också i sin dialog med kommuner och landsting/regioner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frilansande konstnärer skattemässigt ska behandlas på samma sätt i fråga om rese- och traktamentsersättningar som andra yrkesgrupper, exempelvis byggnadsarbetare.¹

¹ Yrkande 3 hänvisat till SkU.

3 Inledning

Vänsterpartiet ser scenkonsten som ett självklart tillväxtområde där samhället ska ta ett brett och fördjupat ansvar genom en stark offentlig finansiering. Vi vill skapa strukturella förutsättningar som ger scenkonsten möjlighet att utvecklas konstnärligt och att expandera. En förutsättning för att kunna expandera och utveckla scenkonsten är ett nätverk av institutioner för teater, dans och musik, den fria scenkonsten med fria grupper och koreografer nationellt, regionalt och lokalt samt en rad olika arrangörer. Väl fungerande institutioner är en förutsättning för det fria skapandet och en målmedveten satsning på den fria scenkonsten är ett nödvändigt komplement till institutionerna. Utifrån detta synsätt finns alltså ingen konkurrenssituation mellan institutionerna och den fria scenkonsten. Detta gäller också förhållandet mellan våra nationalscener och Riksteatern.

4 Scenkonsten ska vara icke-diskriminerande och inkluderande

Scenkonsten ska vara icke-diskriminerande utifrån kön, klass, sexuell läggning, etnicitet, funktionshinder osv. Vänsterpartiet har jämfört svensk scenkonstpolitik med andra europeiska länders. I England har man infört ett system där institutionerna på ett aktivt sätt åtar sig att följa en icke-diskriminerande, inkluderande ordning. Institutionerna redovisar varje år de åtgärder som vidtagits på området samt hur kraven på mångfald uppfylls. Kontrollen är en förutsättning för att institutionen ska erhålla allmänna medel. Detta är stadgat i lag. Uppfylls inte kraven så utgår inget anslag. Vi menar att detta är en intressant form för att uppnå icke-diskriminering och mångfald i alla verksamheter som erhåller statliga anslag inom scenkonstområdet. Exempelvis skulle kravet kunna omfatta alla verksamheter som erhåller mer än en miljon kronor i allmänna medel. Regeringen bör därför se över möjligheterna att lagstifta om krav på åtgärder för inkludering och mot diskriminering, redovisning av de åtgärder institutionen vidtagit samt möjlig påföljd. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

I en särskild motion, Kr237 *Feministisk handlingsplan för en jämställd kultur*, behandlas utredningen Plats på scen och förslag på jämställdhetsområdet. Vänsterpartiet välkomnar utredningen och emotser en snabb hantering och begär att regeringen tar fram en åtgärdsplan för scenkonsten lika väl som för resten av kulturområdet.

Fel! Okänt namn

5 Den fria scenkonsten

Det nuvarande anslagssystemet urholkar ekonomin på ett sätt som medför att den scenkonstnärliga verksamheten hotas. Den fria scenkonsten som idag helt saknar en årlig uppräknings har under lång tid tvingats leva under ekonomiska förhållanden som inte är acceptabla. I en särskild motion behandlar vi frågan om pris- och löneomräkning.

Alliansen gjorde före valet utfästelser om ökade bidrag till den fria scenkonsten. I budgetpropositionen har regeringen i stället skurit ner anslaget med 12 miljoner kronor. Vänsterpartiet föreslår i budgetmotion för utgiftsområde 17 (Kr279) att potten för den fria scenkonsten i anslag 28:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete*, ökas med 60 miljoner kronor årligen.

Problemet med den fria scenkonstens pensioner har alltför länge fått vänta på en lösning. Vi beräknar en kostnad på 10 miljoner kronor årligen fr.o.m. den 1 juli 2007. Vänsterpartiet föreslår därför i sin budgetmotion för utgiftsområde 17 (Kr279) att 5 miljoner kronor för 2007, 10 miljoner kronor för 2008 och 10 miljoner kronor för 2009 läggs till i anslaget 28:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt interkulturellt kulturutbyte och samarbete* för att den fria scenkonsten ska ges möjlighet att sköta sina pensionsåtaganden.

Vi menar att minst treåriga avtal bör slutas med den fria scenkonstens utövare. Konstnärerna bör få ägna sig åt den skapande processen, inte åt tidsödande arbete med att varje år skriva ansökningar för att erhålla anslag till grundläggande verksamhet. Längre avtalsperioder möjliggör framförhållning i det konstnärliga arbetet och ger därmed bättre förutsättningar för utveckling och kvalitet.

Regeringen bör ge Kulturrådet i uppdrag att verka för treåriga avtalsperioder i sin egen bidragsgivning men också i sin dialog med kommuner och landsting/regioner. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

6 Dans

Det behövs särskilda insatser för att främja dansen bland barn och unga. Det är en viktig jämställdhetsfråga att såväl pojkar som flickor ska känna att de har rätt och möjlighet att välja dansen som konstform. Men får man inte pröva och ”smaka” på olika konstarter så har man ingen möjlighet att välja. Därför vill Vänsterpartiet satsa på kulturskolan (se motion Ub270 Barnkultur), och därför vill vi att alla skolelever ska erbjudas minst en dans- och en teaterföreställning per läsår. Men dans och teater borde också vara en självklar del i skolans arbete. Som pedagogiskt redskap stärker det barnens förmåga att leva sig in i andra människors situation, att förstå och känna.

Det handlingsprogram för dansen som Kulturrådet lade fram i början av 2005 (*Får jag lov? Ett dansförslag*) stakade ut nya vägar och satte upp nya mål för en politik för danskonsten. Vi har nu fått en del medel till dansnät, en början till en dansallians, med möjlighet för frilansande dansare att försörja sig under perioder då de annars skulle gå på a-kassa, och Konstnärsnämnden har fått i uppdrag att inrätta en dans-IASPIS för att uppmuntra internationellt utbyte mellan danskonstnärer. Det som däremot i hög grad fattas är åtgärder utanför den professionella sfären, åtgärder för att främja dansen i skolor och i samhället i stort. Inte heller är frågan om dansarnas och sångarnas pensioner och behov av tidig pensionsavgång löst, trots att "samtal mellan parterna" angående detta har förts i en lång rad år. Allianspartierna förde under valrörelsen fram sin bestämda avsikt att göra något åt detta, men i budgetpropositionen syns ingen satsning.

Vänsterpartiet anser att man inte bara kan räkna med att dansare och sångare själva, genom förtida uttag av pensionsmedel, står för hela kostnaden. Vi menar därför att medel måste avsättas för att lösa problemet med dansares och sångares behov av tidig pensionsavgång. Det gäller en grupp där kvinnorna är i majoritet. För detta ändamål avsätter Vänsterpartiet i sin budgetmotion för utgiftsområde 17 (Kr279) 15 miljoner kronor årligen på anslag 28:7 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål*.

För vidareuppbyggnad av den nystartade Dansalliansen avsätter vi i samma motion (Kr237) ytterligare 3 miljoner kronor för 2007, 4 miljoner kronor för 2008 och 5 miljoner kronor för 2009 på anslag 28:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt interkulturellt utbyte och samarbete*.

Kulturrådets förslag till handlingsprogram för dansen måste genomföras. Vänsterpartiet tillför i motion för utgiftsområde 17 (Kr279) 15 miljoner kronor årligen till anslag 28:7 *Bidrag för vissa teater-, dans och musikändamål*. Givetvis måste samarbete i de här frågorna ske med kommuner, regioner och landsting men även med andra utgiftsområden.

Världsdansen utgör en växande genre som berikar danslivet i landet och liksom folk-och världsmusiken kämpar för att erkännas och få ta utrymme i kulturlivet, både som professionell och amatörutövad konst. I motion Kr242, *Interkulturella Sverige* begär Vänsterpartiet att förutsättningarna för professionellt arbete med världsmusik och världsdans ska utredas och att en handlingsplan ska tas fram för hur dessa genrer ska få ta sitt rättmätiga utrymme i de kulturpolitiska satsningarna.

7 Teater

7.1 Teateralliansen

På samma sätt som den nyinrättade Dansalliansen ska fungera på dansområdet fungerar redan sedan 1999 Teateralliansen. När anställningsskyddslagen infördes 1974 fick man med lagens stöd för första gången tillsvidareanställ-

Fel! Okänt namn på

ningar för konstnärlig personal på teatrarna. I mitten av 1980-talet fanns över 700 tillsvidareanställda skådespelare i landet. Ungefär lika många frilansande skådespelare lär samtidigt ha försörjt sig inom det statligt stödda teaterlivet. Sedan har utvecklingen gått mot allt färre fasta tjänster och mer flexibilitet på teatrarna.

I ambitionen att finna en lösning på hur en större rörlighet skulle paras med en rimlig grundtrygghet för den konstnärliga personalen träffades 1998 ett nytt avtal. De scenkonstanslagna gick med på att man skrev bort vissa av anställningsskyddslagens regler mot att de garanterades andra former av grundtrygghet och kontinuitet.

En av förutsättningarna för avtalet var inrättandet av Teateralliansen, först som försöksverksamhet, sedan permanentad: en ”tredje anställningsform” som skulle ge frilansande skådespelare möjlighet till försörjningstrygghet och kompetensutveckling under de perioder då de annars skulle gå på a-kassa. År 2001 hade man 100 platser och ambitionen var en utbyggnad till det dubbla. Sedan dess har antalet fasta anställningar på scenkonstområdet minskat ytterligare – och eftersom Teateralliansens anslag inte värdesäkrats har antalet platser krympt. År 2002 var det nere på 92 och Kulturrådet föreslog en utökning till 200 platser, men verksamheten har fått hanka sig fram med extraanslag tills vi i förra årets budget lyckades få med ett anslag om fem miljoner.

Nu föreslår Vänsterpartiet en satsning på Teateralliansen innebärande att anslag 28:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete tillförs 7 miljoner kronor för 2007 och 10 miljoner kronor årligen 2008 och 2009. Detta yrkande återfinns i Vänsterpartiets budgetmotion för utgiftsområde 17 (Kr279).

8 Riksteatern

Riksteatern kan beskrivas som en folkrörelse. Av de närmare 39 000 medlemmarna i riksteaterföreningarna är drygt 37 000 enskilda medlemmar. Samtidigt är Riksteatern landets största institutionsteater – med föreställningar som verkligen når ut i hela landet via sina 221 medlemsföreningar. Inte bara antalet medlemmar utan också antalet teaterbesökare ökar, och den konstnärliga verksamheten håller mycket hög kvalitet. Riksteatern gör bl.a. med sin verksamhet inom Unga Riks och JAM, ett spännande utvecklingsarbete och når med det många flickor och pojkar. Med Birgitta Englin som f.d. utredare av jämställdheten inom scenkonsten och som ny vd på Riksteatern finns också god anledning att lita på att jämställdhetsarbetet inom teatern tar ytterligare ett kraftigt kliv framåt.

För att delfinansiera satsningar på Dramaten, Operan och välbehövliga 2 miljoner kronor på Riksteaterns egen ungdomsverksamhet inom Open JAM – drar regeringen bort en halv miljon från Riksteaterns budget. Ingen motivering finns för denna nerdragning och inga motsvarande nerdragningar görs på övriga institutioner inom anslaget. Vänsterpartiet anser att dessa pengar

måste läggas tillbaka till Riksteatern och tillför i sin budgetmotion för utgiftsområde 17 (Kr279) 0,5 miljoner kronor till anslag 28:5 *Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Svenska Rikskonserter och Drottningholms slottsteater*.

9 Scenkonstnärernas försörjning

Scenkonstpensioner i form av allmän tilläggspension, s.k. Kåpa, är en fråga som Vänsterpartiet länge drivit. Vår självklara ståndpunkt är att scenkonstnärer ska ha rätt till samma pensionsvillkor som andra statligt anställda. Här lyckades vi under förra mandatperioden genomdriva halva den behövda summan i anslag. Återstår nu 15 miljoner kronor årligen som vi anslår i vår budgetmotion för utgiftsområde 17 (Kr279).

Vänsterpartiets förslag i förhållande till regeringens förslag på det arbetsrättsliga området återfinns i motion A347.

För scenkonstnärerna får höjningarna av a-kasseavgiften svåra konsekvenser eftersom de i de flesta fall verkar på en arbetsmarknad där de växlar mellan frilansuppdrag och mellanliggande arbetslöshetsperioder. Man räknar med att regeringens förslag skulle leda till en ökad utslagning av kulturarbetare, och vi vill från Vänsterpartiets sida helst slippa tro att detta är regeringens uppsåt.

För att frilansande konstnärer ska kunna ta arbete utanför bostadsorten betalar arbetsgivaren/uppdragsgivaren i regel rese- och traktamentsersättningar. För konstnärer som är verksamma som arbetstagare betraktas dessa ersättningar av skattemyndigheterna som en löneförmån som ska beläggas med arbetsgivaravgifter. Detta innebär en fördyring för arbetsgivaren och betraktas av Teaterförbundet som en straffskatt på medlemmarnas arbete vilken försvårar för dem att få jobb, åtminstone om de inte accepterar att registrera sig som egna företagare. Vänsterpartiet anser att frilansare inom scen-, medie- och musikområdena självklart bör behandlas på samma sätt som byggnadsarbetare, för vilka bostadsorten är tjänsteställe i beskattningshänseende. Enligt riksdagens utredningstjänst handlar den minskade skatteintäkt som detta skulle resultera i om en marginell kostnad utan betydelse för de offentliga finanserna.

Frilansande konstnärer ska skattemässigt behandlas på samma sätt i fråga om rese- och traktamentsersättningar som andra yrkesgrupper, exempelvis byggnadsarbetare. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Centrumbildningarna

Centrumbildningarna fyller en viktig funktion för det icke institutionsbundna kulturlivet och de fria teater- och dansgrupperna/koreograferna. Det gör de

Fel! Okänt namn på

som samarbetsorgan, informatörer, opinionsbildare och förmedlare av arbeten och uppdrag.

Kulturrådet fördelar resurser till centrumbildningarna. De arbetsförmedlande pengarna är en omfördelning där arbetsmarknadspolitiska medel omvandlas till ”riktiga” jobb i stället för kortvariga arbetsmarknadspolitiska insatser eftersom de i slutändan ger konstnärerna arbetstillfällen. Teatercentrum och Danscentrum som en mycket viktig resurs för de fria grupperna såväl som för frilansarna. Centrumbildningarnas arbetsmarknadspolitiska stöd har utvärderats och befunnits vara en mycket lyckad satsning, varför stödet numera är permanentat.

Staten har ställt krav på Arbetsmarknadens parter att sluta kollektivavtal, vilket de också har gjort. Centrumbildningarna har då blivit arbetsgivarparter och måste nu kunna bygga upp och tillhandahålla en juridisk kompetens som sådana. Det gäller både i rådgivningen till konstnärerna och som förhandlingspart vid eventuella arbetsrättsliga tvister exempelvis i Arbetsmarknadsdomstolen. De båda centrumbildningarna på scenkonstens område är inställda på att samarbeta om de här nytillkomna uppgifterna, som de hittills inte kompenserats för ekonomiskt.

Vänsterpartiet anser att riksdagen bör besluta att tillföra 5 miljoner kronor årligen till Teatercentrum och Danscentrum för arbetsförmedlande verksamhet och juridisk rådgivning. Dessa medel, 5 miljoner kronor årligen, tillförs anslag 28:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete*. Yrkandet återfinns i Vänsterpartiets budgetmotion för utgiftsområde 17, Kr279.

11 PLO

Problem som har att göra med bristande pris- och löneomräkning (PLO) behandlas i en särskild motion.

Stockholm den 30 oktober 2006

Siv Holma (v)

Torbjörn Björlund (v)

Egon Frid (v)

Eva Olofsson (v)

Peter Pedersen (v)

Rossana Dinamarca (v)

Elina Linna (v)

LiseLotte Olsson (v)